

Redacția și administrația:
Budapesta, VIII., József-körút 18.

Aci sunt a se trimite tot felul de scrisori, cereri și bani.

Apare în fiecare Duminică.

ADEVÉRUL

(GLASUL POPORULUI)

ABONAMENTUL:
Pe 1 an 3 corbane 20 fileri
Pe 1/2 an 1 coroană 50 fileri
Pe 1/4 an . . . . . 80 fileri
Pe 1 lună . . . . . 30 fileri
Un număr singur 6 fileri

Organul partidului socialdemocrat din Ungaria.

*

Foaie pentru poporul muncitor român din Ungaria.

Apel!

Partidul socialdemocrat din Ungaria
își va ținea

al XI. congres

(adunare de partid)

în Budapesta la 3., 4. și 5. Aprilie n. Programul congresului deocamdată este următorul:

1. Raportul direcțiunii partidului.

a) Raportul secretariului. Referent: J. Weltner.

b) Raportul casarului. Referent: J. Kardos.

2. Raportul comisiei de controlă.

3. Presa partidului. Referent: E. Garami.

4. Naționalitățile și partidul socialdemocrat. Referent: M. Grossmann.

5. Alegerea direcțiunii partidului.

6. Libertatea de agitare.

Referent: Dr. A. Goldner.

7. Lupta pentru votul universal.

Referent: D. Bokányi.

8. Edificarea organelor. Referent: J. Kardos

9. Organizarea economilor.

Referent: A. Csizmadia.

10. Eventuale propuneri.

Direcțiunea partidului.

§ 17. al statului organic definește următoarele:

Numai acele organe pot trimite reprezentant, cari au fost în acțiune cel puțin cu 3 luni înainte de congres.

Un organ are dreptul a trimite cel mult doi deputați. Aceștia se aleg la adunare, la conferență sau unde nu se poate se aleg pe cale privată.

Dacă între cei doi aleși nu este femeie, atunci femeile își pot alege deputat dechilin.

Ear despre eventualele propuneri să îndrumări § 16. în modul următoriu:

Propunerile sunt de a se comunica secretariului cel puțin cu 15 zile înainte de congres și cel puțin cu 10 zile înainte sunt de a se publica în foaie.

Binecuvântare în loc de pâne.

Ce-i mai bun; a muri cu binecuvântarea vlădicei sau a trăi bine fără grația sfântă. Asta-i o întrebare grea, pe care nu credem să o înțeleagă chiar nici economii muncitorii a sânticii sale episcopul de Oradea-mare, Dr. Demetriu Radu.

Ce-i viața asta fără grație episcopescă? — eugeta sfinția sa Dr. Radu, când trimișii alor 16 comune au-mers în Beiuș, să-l roage, ca să lase ceva din prețul seump a pășunilor (imașurile) — și sfinția sa în loc să fi făcut un preț mai efin — i-a binecuvântat pe aceia, cari au venit la el cu umilita rugare.

Apoi, lucru firesc. Când sfinția Dr. Radu a trebuit să se hotărească: sau să lăsa preț mai efin, sau să binecuvinteze, pe sërmanii muncitorii, apoi mai bine i-a binecuvântat, decât să fi dat imașul sërmanilor economii.

Și pentru-ce i-a binecuvântat?

Pentru-că înainte de toate binecuvântarea este mai efină decât birul, a doaua-oară, binecuvântare are mai multă sfinția sa, decât bani, iar a treia-oară — așa eugeta episcopul, că dacă nu va lăsa din bir țeranii că mai mulți vor muri de foame, și vor fi înmormențați cu binecuvântarea episcopescă, precând. dacă ar lăsa din sfinția sa din birul imașului și n'ar binecuvânta pe oamoni, asta nu s'ar putea, fiindcă un bun creștin nu poate trăi fără binecuvântare.

Așa se eugetă episcopul.

Dar' noi întrebăm: n'ar fi putut da sfinția sa celor 16 comune și binecuvântare și mod de traiu?

Pentru-că Demetriu Radu de aceea-i episco, ca să aibă pășuni (imaș), căci altcum nici nu i-s'ar plăti a fi episcop. Și dacă odată sfinție sa are pășuni, ar vrea din ele și folos.

Să nu creadă cineva, că episcopul de Oradea-mare n'are lipsă de banii economilor sëraci. Asta nu-i adevărat. Pentru-că sfinția are pe an venit de 200,000 coroane. Si dacă din binefacere ar absta dela o parte din acest venit mare, din ce și-ar crește burtă sfinția sa, cum și-ar cumpăra conciu și in'e de aur și reverende de mătasa?

Nu se poate tăgădui, că Mântuitorul, Domnul și Dumnezeu lui Dr. Radu, n'a avut nici revereandă de mătasa, nici inele cu diamante, nici cruci de aur, fără le-a desprețuit pe toate acestea. Numai cât asta fost de mult: atunci se plătia a răspândi și a urma învătăura iubirei. Astăzi însă numai cu luciu și pompă, și cu binecuvântare episcopescă poți ajunge ceva.

Da episcopul Demetriu în loe de binecuvântare ar fi lăsat birul sërmanilor economii, poate că și pe acei economii proști i-ar fi privit lumea de oameni. Și atunci n'ar fi fost siliț să-l căciulească pe Sfinția Sa episcopul Radu.

Așa face Sfinția Sa, cum a zis un episcop; Sërăcesc pe oameni, ca să fie sclavii mei.

Ueigă-i toaca pe astfel de oameni!

Frissu.

La congres să se aleagă doi delegați!

Socialismul în Bănat.

Privitor la cauzele cari au produs în Bănat nemulțumirile manifestate prin ceea-ce gazetele ungurești (ale stăpânirii mai ales) le place să numească tulburări socialiste, domnul Dr. Adolf Lendl, deputat dietal, scrie în „Magyarország” următoarele:

Deja de mai mult timp se trimbiță că fiind tulburările din Bănatul Torontal și Timișan de caracter naționalist și ostil statului maghiar (cum să zice peste tot, că ar avea de scop restituirea voivodinei sërbești); poporul din Băvaniste și alte localități cumpără pușu-Wendl și tot felul de arme prin ferăriile orașelor. Ba și dela Timișoara își procură puștile cu droaia.

Așa glăsuesc ziarele semioficioase. Ba se mai zice că și cu revolvere să inarmează acum poporul peste tot locul!

Că'e puști au confiscat până acum gendarmii și din care magazin erarial au ajuns puștile aceste în prăvăliile ferarilor nu știu; însă cu câtă asiduitate se fac închisiții după revolvere prin casele țeranilor fruntași, în privința asta pot povesti un cas.

În comunitatea Nicolinți (Temeș-Miklos) s'a întâmplat aproape cu o lună mai nainte în casa unui țeran de acolo:

Un țeran și-a sërbat hramul casei, cum este obicei pe aiurea la gr.-orientali. La prânz a invitat stăpânul casei și pe câțiva prietini de ai săi.

— La 4 oare după ameză s'a isprăvit prânzul, când notarul comunal și judele cită la casa comunală pe omul nostru. Acesta merse la comună. căne află deja acolo reprezentanța comunală, care să vedea că desbătea asupra unui lucru.

Obiectul desbaterii era trimiterea unei deputațiunii la Biserica-Albă; ear acum se înțelegeau asupra speselor cine anume să le supoarte respectiva deputațiune ori casa comunală?

— Țeranul nostru din chestiune, care sosise mai pe urmă. era de părerea, că comuna să supoarte cheltuelile călătoriei, de oare-ce și cu alte ocașuni, când notarul conduce deputațiunii, tot în cărea comunei cădeau spesele; deci și acum mergând deputațiunea fără notar, încă i-se pot rostitui sponsele chiar și din motiv de echitate. La această observare se infurie notarul, închisă ședința și mai târziu chemă pe om în biroul său.

Intrând la notar, văzu că acolo să află și un credincios al notarului. Numai decât încuiară ușa și ambii se aruncară asupra omului bătându-l și stringându-l de gât. Bietul om nici apăra nu s'a putut, numai sbera de frică. La strigătele și vaetele lui se adună puporul la stradă spărgând ușa pentru a elibera pe bietul om din situațiunea-i grozavă.

Natural că văzând poporul pe consăngeanul lor bătut până la sânge, sigur că își rēsbuna asupra notarului, dacă acesta n'ar fi fugit pe fereastră.

Pentru stările din comitatul Timiș de altcum sunt foarte caracteristice aceste scene și întâmplări. Și alți notari s'au refugiat în chlul acesta dinaintea furiei poporului.

Dar cu asta nu s'a isprăvit comedia din ziua aceea. Notarul adecă reîntorcându-se noaptea târziu, când poporul s'a odiehnit, a trimis 2 gendarmi și pe ambii iuzi la casa țeranului nostru să caute arme și revolvere, îndemnându-i totodată că la cas de lipsă să dețină pe primejdiosii om.

Toți să culcase la casa țeranului. La sgomotul dela ușă, să trezi omul nostru împreună cu cei doi fili ai săi, deși indignat dar totuși li-a admis să între. Aceștia deținură pe țeran și-l provecară să-i urmeze la casa comunală.

Cum însă omul voia mai întâiu să se imbrace și pentru acebsta ceru permisiune, un gendarm așinti pușca cu baioneta asupra lui, ear' celalalt îl legă, și cum feciorii săi merșeră în ajutorul părintelui lor, fura și ei legați și bătuti cu patul puștii.

Acum cerură extradarea puștilor și a armelor. Dar revolver n'au aflat, ei numai o pușca rea, și aceasta atârna colea pe pereți ca de comun.

Luând-o din euț, au slobozit-o în odaia unde dormeau micii nenotăi ai țeranului.

Ne putem inchipui panica ce a cuprins pe biata familie. Soțiile celor doi frați au leșinat; un copilăș a fost cuprins de un eces de apoplexie; celalalt s'a îmbolnăvit de spaimă.

După asta, fără să le pese de bolnavi au dus la casa comunală pe cei trei oameni legați și desculți prin acest timp de eamnă.

La comună cei doi feciori au fost aruncați în pușcărie, ear' pe bătrân l'au condus la notar în birou.

Acolo notarul l'au luat și l'e bătut pe neputinciosul om, până a căzut la pământ.

După-ce l'au chinuit, l'au tîrit în biroul vice-notarului, bătându-l aici de nou acum cu ajutorul și al vice-notarului. În sfîrșit l'au lăsat acolo jumătate mort. — Acum a venit rëndul la cei doi tineri.

Mult timp i-au bătut și pe aceștia; ba după aceea, conform fasionării lor, zăcënd la pământ, fiecărui i-au apliat 34 bâte la tălpi.

Așa au comis drept răsbunare, că bătrânul într'aceea a fagit, prinzënd caii la trăsura a plecat la Káolyfalva la medic, dar acesta nevoind să se scoale la miezul nopții, bietul om fost nevoit a merge la Alibunar, unde sosind în zori, medicul l'au dus la comună, unde li-s'au luat jos cătușele și apoi pe bietul om l'au luat în îngrijire medicală.

După amezzi însă au venit după el doi gendarmi și l'au dus înderët la Nicolinți, închizëndu-l de nou, până-ce mîne-zi so-sind la comună protopretorul și convingëndu-s'e, că inadevăr n are revolvere ascunse, l'au eliberat.

Cei doi tineri asemenea n'au fost mai uman tratați. Aceștia mărturisese, că până-ce îi băteu, mer u cereau revolverele ascunse, ce presupuneau la dênșii, ear' la sfîrșit — și asta caracterizează destul de interesant pe vrednicul notar — au adus mai multe litre de vin, pe lângă care închizătorii își petreceau.

După-ce astfel au mai prins puteri călăii, notarul porunci a i-se aduce și un alt adversar al său (care de asemenea cerea în conferența de după amezzi ca comuna să s'aparte spesele de călătorie a deputațiunei, decî contrar cu opiniunea notarului). În aceea noapte l'au adus la comună și de oare-ce nici la acesta n'au putut afla revolvere. l'au bătut și pe acesta, ca și pe cei doi înainte.

În urma asta l'au închis ca pe un răsvrățitor, până la sosirea protopretorului.

După-ce acesta ascultă pe cu priceina, notarul vënd că zeu i-se poate naște din aceste doauă casuri serios malheur, începri prietenește cu cei-ce mai înainte îi bătură atât de crâncen, oferindu-le o „înțelegere frățească“ pentru retractarea fasiunilor.

Dar aceștia zeu, săturați de „prietința“ lui, părăsind patul l'au denunțat frumuseș pe dumnealui, și pe ceilalți schingători, însinuând și o sumedenie de martori.

Astfel provoacă ei tulburările diă comitatul Timiș.

Demnule Ministru de interne! Te rog a Te interesa puțin de stările din comitatul Timiș. Crede-mi, neîndestulirea cea mare a poporului nu poate fi făcută să înceteze cu gendarmi și soldați nici chiar în comitatul Timiș. Cerem alți administratori, căci zeu altecum aici pace nu va fi.

La congres!

Socialiștii români din toată Ungaria trebuie să fie reprezentați la congresul partidului socialdemocrat din Ungaria.

Să nu fie nici o comună românească, de unde să nu se trimeată delegați.

După statutale organice ale partidului, în fie-care comună să pot alege 2 frați.

Numele acestor 2 aleși, deja acum trebuie trimiși la partid. Adresa este următoare:

„Adevêrul“ Budapesta, VIII., József-körut 18.

Să nu fie nici o comună românească, de unde să nu vină cel puțin 2 trimiși.

Atent! Celor aleși să nu uitați a le da spese de drum. Întreținerea în Budapesta va fi 3 zile. Locuința vor căpeta frații în Budapesta pe nimica. Însă de traiu au să îngrijaseă ei. Fiindcă la congres vor fi mii și mii de muncitori din țara întreagă și partidul astfel are să se îngrijaseă de multe locuințe, ar fi bine, ca frații deja acum să trimită numele deputaților aleși la congres, ca să ne putem îngriji la vreme de locuință.

Grăbiți și alegeți-vă deputați.

„Adevêrul“ trebuie răspândit!

Răvaș.

NU ȘTIU.

*Nu știu de ce plâng mereu
Și de ce în pieptul meu
Sînt un dor neîmămurit
Și-un gol mare, nesfîrșit.*

*Nu știu de ce jale grea
A cuprins inima mea:
De ce snfîr? Ce-am făcut
De mi-e sufletu-abătut?*

*În zăcar ca o pribeagă
Fug mereu prin lumea'ntreagă,
Cu nădejdea că 'ntr'o zi
Linșteea mi-oiu regăsi;*

*După mine, 'n ori-ce loc
Umblă crudul nenoroc,
Căci așa mi-a fost scris mie
Să n'am cras de bucuriv.*

Paulina Vrăbiescu.

Lauda de sine.

Din Arap să serie unei foi românești: D-le redactor! Ca la noi nimenea. Pe când în toată lumea tagma monachală înseamnă tagma umilinței, tagma lăpădărei de sine, tagma abnegațiunei și tagma jertfei și sacrificiului pentru biserică, la noi este toc-mai dimpotrivă. Oamenii, cari, spre nefericire, au intrat în această tagmă, Mangra și Ciorogariu, o folosesc spre mărire și deșertăciune, spre îmbuibare și îngrășare, spre alergarea după cele lumești, spre orgoliu, spre zavistie și spre lauda de sine.

Și spre scopul acesta o bandă întreagă este constituită și pusă în serviciul alor două foi, „Tribuna“ și „Biserica și Școala.“ Mai zilele trecute plin de amărăciune îmi istorisea un preot bătrân din diecesa noastră, că în foaia elicei Goldis—Rusu—Ciorogur, poreclită „Tribună“, Mangra era asemănat, de un pigmeu, cu Marele Șaguna.

Aceasta nu este nici mai mult, nici mai puțin, decăt *infamie* și protestăm sus și tare, ca numele nemuritorului Șaguna să fie pus alături cu numele unui voiager ca Mangra, căruia ar trebui să i-se interzică chiar să rostească numele lui Șaguna.

Ciorogariu merge și mai departe; nu să mulțamește cu laudele, ce cu vreme și mai mult fără vreme, i-se aduc în „Tribuna“ de Lăzci Goldic, alias Maier Miksa, de hufelvistul Coste și de ceilalți vinturii țară din redacția „Tribunei“, ei — horribile dictu — se laudă pe sine în foaia oficioasă a diecesei Aradului, „Biserica și Școala“, la care el însuși este redactor. Așa d. e. se laudă, că a predicat în una din duminicile trecute despre post. Cătă ironia!? Ciorogariu și postul, tocmai atăta, ca focul și apa. Îi pare, că nu știe toată lumea, ca este notorie cunoscut, că călugărul Mangra predică *apă și bea vin.* — A.

Mangra, „Victoria“ și Ciorogariu.

Controla serie:

Numele lui Mangra mai totdeauna a ajuns a fi pus alături cu oare-care Vilma. Foile din Arad însă îl aduc acum în

legătura cu banca de muerese nume, batjocorită și Victoria. Această bancă despre care deputatul dietal, dl Komjáthy Bela, a susținut în plin parlament, că a dat 60.000 coroane pentru alegerea de episcop a lui Mangra și care bancă nici până azi nu și-a putut lua satisfacție pentru cea mai gravă lovitură ce se poate aduce unui institut de bani românesc, acum își publică bilanțul de pe anul de gestiune 1903. Între membrii direcției acelei bănci, cari au iscalit socoțile anuale, vedem și numele a doi călugări: al lui Mangra și al lui Ciorogariu. Lăsând la o parte opreliștea canoanelor, care *nu permit* unui călugăr să se pună la taraba de bani, ne mirăm foarte mult cum cei dela „Victoria“ mai pot permite unui individ ca Mangra ca să mai subserie bilanțul menit pentru publicitate și pentru tribunalul comercial. În sentință judecătorească, ridicată la valoare de drept, i-s'n dovedit lui Mangra, că a mîncat bani publici și că merită epitetul de *hoț ordinar*. Ei, bine, omul care e dovedit de *hoț ordinar* azi subserie bilanțul unei bănci, care mai are pretenția de a se gira de institut de credit și economii. Cuvintele *credit, economii, Victoria și Mangra*, și apoi să nu-ți tai haina și să fugi?! Tribunalul comercial din Arad, avem nădejde, că va observa numele lui Mangra pus sub socoțile anuale ale băncii „Victoria“, iar P. S. Sa dl episcop I. I. Papp așa credem, că încă nu va snferi că cei ce azi fac parte din tagma monachală, mîne să fie bancheri, poimîne zarafi, iar dincolo strigători pe stradă: *împrumutați bani dela mine, ca la mine nu-i la nime.* De călugări ca și Mangra, care, după cum e dovedit acum prin acte oficioase, a fost senzal la banca de asigurare „The Gresham“, călugăr, în creștet tuns fiind, și de un monach ca Ciorogariu, care fuge dela Seminar la taraba băncii „Victoria“, așa credem, că biserica drept măritoare a Răsăritului n'are nici o lipsă. Cei puși în fruntea așezămintelor acestei biserici facă-și datorința.

Atent!

De oare-ce foaia noastră „Adevêrul“ a fost confiscată în 6 Martie din nou de către judele de instrucție, rugăm pe toți frații noștri să ne scuze acest lucru, căci dacă nu au primit foaia nu a fost vina noastră, ci a procurorului.

Sărăcia.

Poveste rusească.

În vremuri vechi trăiau doi frați țărani; unul era putred de bogat, celălalt trăia cu nevasta și copii săi în cea mai neagră sărăcie. Bogatul locuia într'o casă mare și frumoasă, avea tot ce-i trebuia, mânca cele mai alese mîneări, bea cele mai scumpe vinuri și se îmbrăca pe sine și ai săi numai în catifoa și mătase.

Săracul locuia într'o colibă sărăcăcioasă, și nu arare-ori se întâmpla, că nu avea nici cea mai mică bucată de pâne, ca să hrănească gurile flămânde ale copilășilor săi. Săracul lucra împreună cu nevasta sa fără intrerupere de dimineață până târziu seara, dar ori cât să încorda, nu eșia la cale. Atunci se hotări să-și cerceteze pe fratele bogat și să-i ceară ajutor. Merse deci la bogatul și-i zise:

„Frate dragă, fie-ți milă de mine și ajută-mi; copiii mei flămînzesc, zgriburesc de frig și n'am lemne, ca să-mi pot încălzi coliba“.

„Lucrează-mi o săptămână“, îi răspunse fratele bogat, „și apoi îți voi ajuta“.

Săracul se puse pe lucru și munci o săptămână întreagă, căra apă din fântână, curăți curtea și grajdul și muncea din toate puterile sale, numai ca să mulțamească pe fratele bogat. După o săptămână îi dădu bogatul o bucată de pâne. Săracul îi mulțumi se închiua înaintea fratelui bogat și când voi să plece acasă

la ai săi, îi zise bogatul: „Mâne e ziua numelui meu, vino cu ai tăi la noi!”

Săracul se reîntoarse acasă. Dădu copiilor flămânziți și nevetei sale bucată de pâine și le povesti cele întâmplate.

„Bine, să mergem” zise nevasta și sculându-se a doua zi des de dimineață, se îmbrăcă în hainele cele mai bune, merse la casa fratelui bogat, îl felicită și ocupă loc la masa întinsă. În curând veni și alți oaspeți, cari de cari mai cu vază. Atunci zise bogatul către săracul: „Ian dă-te puțin mai în jos la masă”.

Fratele sărac cu nevasta făcură loc și de atâtea ori se deteră mai către coada mesei, până când ajunseră în dreptul uși. Bogatul ospeta între acestea pe oaspeții săi cu fel de fel de mâncări, și uita cu totul de fratele său și nevasta acestuia, cari au căpătată nimic de gustat. Când se sfârși masa, se sculară oaspeții. Mulțumind domnului casei pentru ospățul bogat, se sculă atunoi și săracul cu nevasta și închinându-se înaintea bogatului, îi mulțumiră pentru ospet. Oaspeții se puseră în trăsuri sătui și plecară cântând către casele lor.

Văzând toate aceste săracul, i-se strânse inima de durere și zise către nevastă:

„Vino, dragă, să cântăm și noi un cântec vesel, ca să creadă oamenii, că fratele nostru bogat ne-a ospetat și pe noi cu mâncări și beuturi alese”.

„Cântă, dacă îți place” — zise nevasta — „eu nu voi cânta”.

Săracul începu atunci să cânte și cântând i-se părea că-l însoțește un glas subțire.

„Vezi muiere, că și tu cânti acum cu mine!” zise atunci săracul.

„Niți prin gând nu mi-a trecut!”

„Cine cântă, atunci, cu mine?”

„Cum să știu eu aceasta?” — răspuse muierea:

Săracul începu din nou să cânte și din nou i-se gărea, că-l însoțește un glas subțire.

„Tu ești, Sărăcie reținătoare, care cânti cu mine?”

„Da, prietene” — răspuse Sărăcie — „eu cânt cu tine”.

„Dacă e așa, Sărăcie, atunci petrecere o bucată de drum,” zise săracul.

„Foarte bueros, dragul meu, și acum nu te voi mai păra-i,” grăbi să răspundă Sărăcie.

Astfel veni săracul cu nevasta însoțit de Sărăcie până acasă. Aici grăi Sărăcie către țeran:

„Știi ce, hai că mergem la crăsmă, ca să închinăm un pahar pentru prietenia noastră!”

„Nu am bani” — zise săracul — „și nu pot plăti”.

„Atăta rău prietene! Desbracă-ți bunda și du-o la crăsmă, ea nu-ți mai este de folos, căci și așa vine vara”.

Săracul dădu ascultare glasului Sărăciei și își bEU bani luați pentru bundă. Ziua a doua începu din nou Sărăcie să-i șoptească la ureche, ca să-l momească la crăsmă și săracul urma din nou ispitei și își vându sania și căruța. Nu trecuse o lună și țeranul își vându și bense toată moșioara și tot avuțul său: pământurile, uneltele de câmp, hainele sale și ale nevetei, ba își zălogise chiar și căsuța.

„Hai — zise țeranul într-o vreme — acum nu mai am nimic de zălogit, nici de vându, mă las acum și de beție”.

Țeranul cară vâzuse, că ispitele Sărăciei Pau adus la sapa de lemu și il săracise cu totul; să facu de-odată silitor și muncitor și luera cu puteri îndoit, ca să-și câștige înapoi ceea ce pierduse prin amăgirile Sărăciei. Toate aceste le văzu Sărăcie și de neceaz și ciudă își pierdu glasul și se lungi pe lavița de lângă cup-tor. Trecură astfel mai multe luni pline de muncă și sudoare pentru țeranul sărac, când într-o bună dimineață îi zise din nou Sărăcie:

„Prietene dragă, ved acum ca ai devenit într-adever muncitor și vreau să-ți ajut; dute la vecinul și cere-ți împrumut carul și boii lui.”

Săracul se duse la vecin și îi ceru, să-i împrumute pe 8 zile carul și boii.

„Ce să faci cu carul?” — întreba vecinul.

„Voi aduce lemne din pădure.”

„Fie, iați căruța, dar bagă de seamă, să nu-mi pățească ceva boii.”

Săracul luă boii, se puse în căruța cu Sărăcie și plecă în pădure.

„Prietene dragă — zise de-odată Sărăcie — măuă acolo la peatra cea mare.” Plecară într-acolo și ajunși la peatră, se deteră jos.

„Ridică peatra” porunci Sărăcie.

Țeranul ridica peatra cu ajutorul Sărăciei, o detără la o parte și, ce să vezi — sub peatră să zărea o comoară bogată. Indată începu țeranul să scoată banii din groapă și să-i pună în cărnță. Când se golise groapa, zise țeranul către Sărăcie: „Ian' scoboară-te puțin în groapă și vezi, de n'au rămas cumva bani?”

Sărăcie se coborî în groapă și când ajunse în fund, o acoperi țeranul în grabă cu peatra cea mare.

„Aceasta ai meritat-o — zise țeranul — rămâi mai bine acolo, căci în societatea ta voi perde din nou în scurtă vreme comoara găsită.”

Țeranul se reîntoarse acasă, duse vecinului carul și boii și începu să se cugete, ce să înceapă cu atâția bani. Ma! întâi căra aurul în pivniță, își cumpăra apoi scânduri, își clădi o casă frumoasă și trăi de acum înainte în bună stare. Copiii nu mai flămânziu de acum înainte aveau toate ce le trebuia, erau veseli, părinții nu se puteau îndestul bucura la vederea lor și lucrau și de-acum înainte, având noroc în toate întreprinderile lor.

Într-o zi se hotărî țeranul cu nevasta, să dea o mică petrecere în noua lor casă, la care să cheme și pe fratele lor bogat.

„Ești nebun — zise fratele bogat când auzi astfel de vorbă din gura fratelui său — n'ai cu ze să-ți hrănești copii și vrei să dai ospete!”

„E adevărat — răspuse atunci țeranul — că nu chiar așa de multă vreme trebuia să sufăr foame și frig, acuma însă ne merge foarte bine, avem din toate berechet. Vino numai odată la noi și te vei convinge de spusele mele.”

Dumineca viitoare veni fratele bogat împreună cu nevasta lui. Mirarea lor era mare, când văzură casa cea nouă, curtea cea frumoasă și moșia bogată. Domnul casei așeză pe fratele și cumnata sa în fruntea mesei și îi ospetă cum se cuvine. De odată întreba fratele bogat: „Ian, spune-mi frate, cum ai ajuns tu la atâta bunăstare?”

Țeranul, neavând ce să tănucescă, povesti fratelui toate cu deamănuntul dela început, cum a făcut cunoștință cu Sărăcie, cum a închis-o în groapă și cum a ajuns la averea sa cea mare.

Fratele asculta cu mare băgare de seamă și îi venea să crepe de ciudă și de neceaz. Innată prinse caii la cur și plecă — în pădure la groapa unde era închisă Sărăcie, dete lo o parte sghiabul de peatră și striga: „Ești la lumină, Sărăcie, dute la fratele meu și fă-l să ajungă din nou ce a fost!”

„Nu! — răspuse Sărăcie — nu mă duc la dânsul, mai bueros mă acă de tine și rămân la tine, căci tu ești un om vrednic și m'ai scăpat din această groapă afurisită; fratele tău s'a purtat rău cu mine, m'a închis în groapă și nu mai vreau să știu de el.”

Scurt timp după aceste perdu fratele bogat și invidios tot avuțul său, și țeranul bogat deveni — cersitor.

Atent!!!

Trăim vremea urmărilor. Frații noștri din țara întreagă de-a bună samă vor avea multe chinuri de suferit. Nime să nu-și peardă nădejdea. Rugăm pe frații noștri, ca oric-ce li-se întâmplă, îndată să scrie partidului.

Scrisori.

Semlac.

(Adevărați socialdemocrați). Adevărați socialdemocrați sunt frații din Semlac, cari ne scriu următoarele: Vă facem de cunoscut, cum-că noi am fost în 10 Februarie la judecată la solgăbirău nou înși. Și ne-a întrebat, pentru-ce cauză am adunat noi banii dela oameni și eu i-am răspuns, pentru-ca să ne cumpărăm cărți de învățat, cum că vedem, că suntem proși și nelnvățați. Fisolgăbirăul a răspuns, că noi strângem banii pe samă jidanilor din Pesta, cari beau coniac și șampanie. Eu am răspuns, că nu-i adevărat. Numai asta-i adevăr, că cei din Pesta ne arată lumina și adevărul, noi vedem cine ne voeste nouă binele: cei din Budapesta sau domnia-voastră, cari ne-ați luat toate drepturile și banii și acum pentru banii noștri suntem duși la judecată și nu vreți să ne dați nici banii, nici drept. Beum dumneavoastră ziceți, că suntem socialiști. Dar cei mai primejdioși socialiști sunteți voi, că ce trageți după muncitori, împărțiți între dumneavoastră, așa că noi nici nu putem fi socialiști de către domni. Și socialismul l'am învățat dela domni, cari ne-au silit a face ceva, ca să putem trăi. După această întrebare am cerut banii noștri îndărăpt, dar solgăbirăul n'a vrut să ne dea, ci ne-a globit pe câte 10 coroane. Noi am apelat. Să trăiască socialdemocrația. Salutați la toți frații, Ioan P-c, Semlac.

Jersig.

(O fără de lege.) Vă facem cunoscut o mare nedreptate. Noi am căpătat îngăduială de adunare pe 6 August. Inșă ne-având vreme să înștiințăm partidul, n'am avut orator și adunarea nu s'a putut ținea. Solgăbirăul astfel a cerut 32 horoane diurne, noi însă am văzut, că după lege nu i-se cade și n'am vrut să plătim. Astfel a făcut execuție și astfel a luat banii dela noi. Notarul zice, că banii au mers la fondul de săraci, dar noi n'am subseris protoco-lul. Salutați frățești. Sus inimile.

Josif K-n, Jersig.

Șiclău.

(Lupia pentru libertate.) Fratele U-a Pavel ne scrie că frații din Șiclău au să lupte foarte multe pentru sfânta libertate. Îngăduială de adunare nici-cum nu li se dă, ci s'a făcut cu ei batjocura, că o mulțime de jandari au venit în comună cu toate că au fost liniștiți. Afară de aceea mai mulți au fost globiți pe sume mai mari. Mai au o plângere, frații noștri, că adevărat herțegul nu vrea să le dea pământ în parte.

Din toate acestea frații din Șiclău pot învăța, că înainte de toate să se organizeze puternic în semnul socialdemocrației

Zsobely.

(Despre un jude și despre un notar.) Onorată Redacție, vă rugăm să bine voiți a da loc acestor rânduri în foaia noastră Adevărul, ca să vadă lumea ce hală mai este în comuna eotră Jebel. Nu e mult de când notarul și cu judele comunal, care au vându o avere de 300 coroane a unui om sărac la un bogat, care numele s'or spune mai târziu, la care judele (P. C.), care a stat numai un an, a fost lepădat din comuna pentru fără de legile lui. Acest notar și jude, chemând pe bogat și pe sărac, i-au spus că casa lui nu-i pusă la acel număr, ci la alt număr, și i-au făcut silă să dea cruce (drept) pe moșia lui, și așa omul nostru neștiind ce vrea să facă ei, a dat drept și așa ei au luat bani pe averea săracului dându-i bogatului. Dreptate e asta? Apoi mai zic ei că socialiști vreau averile oamenilor.

Un socialdemocrat adevărat.

Astfel de scrisori vom publica de aici încolo în fiecare număr. Ar fi bine, că ori-ce li se întâmplă fraților, îndată să ne scrie, ca lumea întreagă să aibă știre, ce să face oamenilor iubitori de dreptate și libertate.

Redacția „Adevărului”.

Cronica.

— **Mare demonstrație în Viena.** Joi a fost mare demonstrație la universitatea din Viena. Anume studenții cehi au cântat cântecul național „Hei slovane“, la ce univorsitarii germani au intonat „Wacht am Rhein“. Într'aceea provocându-se mereu unii pe alții în modul acesta, cearta a denegat în bătaie, al cărei rezultat pentru Cehi fu defavorabil, fiind dați afară de studenții pangermani. În urma asta rectorul porunci închiderea porților universității.

— **I-a tăiat nasul.** Rău a mai pățit-o Terény Sfindor din Drégely-Palánka cu dragostea. Băiatul adevărat a iubit cu foc o fată dar părinții săi n'a voit să știe de fel de căsătoria lor. Fata atunci a recurs la puterea magiei, înduplecând pe fecior să vină cântărețul noapții la ea și să-i bage nasul pe fereastră. S'a și dus Terényi Sándor la timpul ce i-a spus mândra, care într'aceea înțelegând că ibovnicul ei nu să mai rupe așa tare după ea, și cum aceasta își băgase a treia oară nasul pe fereastră — cum l'a învățat fata, aceasla i-l'a tăiat cu o singură suncitură. Acum zace bolnav în spital.

— **Mine de aramă în Munții-apuseni.** Cetim în „Telegraful Rom.“, că pe hotarul dintre Roșia și Arieș, la „Ruşinova“, „Musca“ și „Lupșa“ s'au aflat mine de aramă.

Probele făcute au dat 5% cupru, 26.25 grame argint și 5.25 grame aur la o tonă (1000 kilograme) peatră. Pentru exploatarea acestor mine a scos licență firma Sternberg din Budapesta.

— **Moștenire de 180 milioane.** Fabricantul de mobile Filip Reinhard din Arad a ajuns fără de veste la moștenire de milioane. În zilele aceste a murit în India un unchiu al lui, negustorul de diamante Nicolae Reinhard, archimilionar și fără copii. Rudeniile milionarului, între cari e și Filip Reinhard din Arad, au fost provocate să-și prezinte documentele necesare pentru a primi moștenirea de 180 milioane, ce a rămas dela milionarul. Nicolae Reinhard intrase în tinerete ca mercenar în armata engleză din India. Purtându-se bine, guvernul englez i-a dat un ritor de pământ. Ulterior s'a aflat, că pământul lui Reinhard conține multe diamante.

Astfel a câștigat Reinhard în câțiva ani multe milioane, pe cari acum le moștenește rudeniile lui din Ungaria.

— **Drame înfloritoare.** În noaptea de Marți s'a întâmplat la Berlin una din cele mai înecătoare tragedii. Locotenentul Carol Besceke, soția-sa, fiica lor și amândoi fiii lor au fost aflați dimineața morți. Toți cinci fusoseră înveninați cu *cyankali*. Eată amănuntele: Besceke avea un institut cartografic, dar' această întreprindere nu i-a adus nici un profit, din contră i-a cauzat ruină completă materială. Besceke a făcut în cursul timpului datorii de 130,000 coroane. Creditorii îl molestau neconștient și mobilele din casă au fost de 7-ori zălogite. Besceke a hotărât să își ucidă întreaga familie și pe sine. Marți s'a adunat întreaga familie acasă, fiindcă fiica de 19 ani a lui Besceke își sërba ziua nașterii. Ceil 2 fii erau studenți la o școală militară din Bensberg și amândoi au venit Marți la Berlin. Părinții au dat seara la cină vin mult fier, iar când au observat, că sunt pe cale a se îmbăta, le-a pus otrăvă în vin. Amândoi u murit la moment. Pe urmă a luat venin fiica de 19 ani, apoi mama și în fine tatăl. Dimineața i-a aflat servitoarea morți în paturile lor. Părinții înainte de a se otrăvi, s'au îmbrăcaseră în haine de doliu.

Din toată familia a rămas în viață numai mama lui Besceke, o matroană de 83 ani, care nu se afla în ziua fatală la Berlin.

— **Mercuri s'a întâmplat tot la Berlin** o nouă dramă înfloritoare. Negustorul Drumbach și-a ucis soția și fiul de 10 ani, apoi pe sine. Causa este miseria cumplită în care a ajuns.

— **Oaie cu doi miei.** Una dintre oile lui Vasile Hurban din Sumal a fătat la timp regulat un miel și spre cea mai mare mirare a lui, la 3 săptămâni i-a fătat încă un miel. Nu-i mirare că oaia a avut 2 miei, dar că pe al doilea să-l fete la 3 săptămâni după cel dintâiu, aceasta abia să mai pomeneste.

— **Notar public sinucigaș.** Iuliu Bones, notar public regesc în Hunyad, s'a sinucis într'un oțel din Lippa, slobozindu și un glonț de revole în pantece. Pricina adevărată a acestei sinucideri este falsificare de cambii.

— **Nefericire mare în Americă.** În Jackson au explodat două vagoane de praf de pușcă, au murit 24 lucrători și tot atâția au fost răniți foarte greu.

— **Isvoare de petrol la Algyógy.** În hotarul comunei Algyógy (com. Hunyad) în cursul unor săpături au fost aflate câteva isvoare de petrol. Interesații au cerut deja dela institutul geologic din Budapesta să le trimită bărbați înțelegători la asemenea lucruri, cari să caute isvoarele.

— **Chinuirea soldaților rezerviști în cetatea din Arad.** Ni-a venit la cunoștință că rezerviștii rupți dela sinul familiilor lor pentru a face serviciu militar în locul recruturilor, sunt espuși la maltratări numeroase în cetatea din Arad. Anume, de cincisăptămâni n'au căpătat albituri spălate și cu toate astea sunt constrânși a se prezenta curății la exerciții. În chipul acesta bieții oameni sunt nevoiți a-și spăla rufele acasă, prin nevestele lor de acasă. Să întâmplă că fiind de prin sate îndepărtate pe de o parte, destul amar cu copii și sărăcia de acasă, pe de altă parte, unul ori altul nu-și poate primi rufele la timp, ear' pentru asta sunt cu grămada aspru pedepsiți.

Socotim procedura asta de o asprime, care nu credem că se face cu știrea superiorității militare din cetate și pentru evăntul acesta ne permitem a le atrage luarea aminte, căci la nici un cas nu merită un așa tratament, oameni, loviți destul cu greu, că a doua oară sunt siliți a face serviciu militar.

— **9500 emigranți.** După publicațiunile statistice lunare, pe luna Ianuarie s'au dat 7208 pasapoarte în Ungaria împreună cu Fiume; așa dară cu 709 mai multe ca în luna precedentă și cu 1068 mai puține, ca în Ianuarie din anul trecut. Proprietarii pasapoartelor au dus sine 559 companioni de călătorie. Mai multe pasapoarte s'au scos în comitatele: Brașov (854), Abruș-Torna (382), Făgăraș (380), Sibiu (577), Csik (357), Zemplén (330) și Szabales (302) și adevărat prin Ardeal pentru România și parte pentru Europa și America.

Dintre municipii, mai multe pasapoarte s'au scos în Budapesta (178), Seghedin (20), Verșet (19), Arad (17), Panciova (17), Pojon (19). Dintre acestea pentru America sunt valabile 2966, pentru Europa în general 2233 și pentru România 2327. În Croația și Slavonia s'au dat 1646 pașapoarte, cu 694 mai multe ca în luna precedentă și cu 2679 mai puține ca în Ianuarie din anul trecut. Dintre pasapoartele eliberate valabile pentru America 386, pentru Bosnia și Herțegovina 690 și pentru Europa în general 418.

— **O victimă a obstrucțiunii parlamentare.** Un rezervist, chemat în mijlocul erii la deprinderea de arme la regimentul de honvezi din Fegyváza, a primit zilele trecute următoarea scrisoare de acasă dela soția sa: „Sunt foarte bolnavă. Nu mai pot câștiga pâinea de toate zilele pentru copii, vino acasă“. Pe baza acestei scrisori rezervistul a cerut dela comanda regimentului dimiterca sa din serviciu, rugarea însă i-a fost respinsă. Din desperație s'a aruncat nefericitul soț din etajul casarmei în curte, contractându-și leziuni grave corporale. Victima a fost transportată la spitalul garnisoanei din Budapesta.

— **Din urmările obstrucției.** La oficiul de dare din Pojon au solvit cetățenii cu 160,000 coroane mai puțină dare comunală decât fusese prescris. Din pricina asta orașul n'a putut plăti în tot locul, unde

avut ceva de plătit și a fost nevoit să ia împrumuturi. Representanța orașului a decis să provoace prin placate publice la plățile dărilor comunale. Totodată a protestat energie contra obstrucției din dieta maghiară, care a pricinuit starea nefericită de ex-lex.

— **Tineri români în Iaponia.** Tinerul Sandu Păun elev în clasa a V-a a liceului național din Iași a dispărut în chip misterios, însoțit încă de 2 elevi. După informațiile culese se pare, că tinerii elevi au luat drumul spre Iaponia. În familia lor domnește o viață neliniște.

— **Sinuciderea unui voluntar în Timișoara.** Ladislau Ruda, voluntar pe un an la regimentul de infanterie nr. 101, s'a sinucis în sala de studiu a școlii de voluntari din Timișoara. Causa sinuciderii se crede a fi miseria.

— **Foamete în Spania.** În Spania a izbucnit foamete mare. În urma esportului enorm s'au scumpit tare victualiele. Din cauza aceasta s'au întâmplat turburări sângeroase în orașul Valladolid. Mii de proleteri au percurt stredele cu steaguri negri, cerând pâine și lucru. Un palat a fost bombardat cu petri. Poliția și gerdarmeria au puscat asupra mulțimei răzind mulți oameni.

În alte orașe încă s'au întâmplat turburări mari, dar frații de acolo încă nu și-au pierdut nădejdea, ei vor lupta nesfârșit pentru dreptul lor.

Trimiteți numele celor aleși la congres, ca partidul să se poată îngriji de locuință.

Prețul „Adevărului“.

„Adevărul“ costă pentru Ungaria:
pe 1 an . . . . . 3 coroane 20 fileri
„ 1/2 „ . . . . . 1 coroană 60 „
„ 1/4 „ . . . . . — „ 80 „
„ 1 lună . . . . . — „ 30 „

Pentru România și alte țări din Europa:
pe 1 an . . . . . 6 franci
„ 1/2 „ . . . . . 3 „

Pentru America:
pe 1 an . . . . . 2 dolari
„ 1/2 „ . . . . . 1 „

Bani sunt de a se trimite pe adresa:

„Adevărul“, Budapesta,
VIII., József-körút 18 sz.

Fraților! Răspândiți „Adevărul“ în toate părțile, căci acesta este interesul nostru spre a ne lumina.

Răspândiți „Adevărul“ în toate părțile!
Tot felul de scrisori, întrebări și cereri sunt de a se adresa: „Adevărul“, Budapesta, VIII., József-körút 18 sz.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

Mărfuri:

Cursul din 12 Martie 1904.

per 50 chile

1904 grâu de Aprilie	— — —	8.38—8.9
„ secară	„ — —	6.65—6.67
„ ovės	„ — —	5.67—5.68
„ cucuruz de Maiu	— — —	5.38—5.39
„ grâu nou de toamnă	— — —	8.33—8.34

Prețurile scad.

Cursul pieței din Timișoara.

Grâu: 75 chlgr. prețul per mu.	7.50—7.55
„ 76 „ „ „	7.70—7.60
„ 77 „ „ „	7.70—7.80
Secara — — — — —	5.75—5.80
Orz — — — — —	5.20—5.25
Ovės — — — — —	4.80—4.90
Ovės ciuruit — — — — —	4.95—5.—
Cucuruz nou — — — — —	5.15—5.20

Prețurile scad.

Editor: Partidul socialdemocrat din Ungaria.

Redactor responsabil: Aurel Cristea.

Tipografia Fried & Krakauer, Budapesta, Lázár-u. 15